

УДК 657.471

О. В. Лега,  
к. е. н., доцент, доцент кафедри бухгалтерського обліку та економічного контролю,  
Полтавська державна аграрна академія  
ORCID ID: 0000-0002-0989-8000

Т. В. Мокієнко,  
к. е. н., доцент, доцент кафедри бухгалтерського обліку та економічного контролю,  
Полтавська державна аграрна академія  
ORCID ID: 0000-0003-1344-4981

Т. Б. Прийдак,  
к. е. н., доцент, доцент кафедри бухгалтерського обліку та економічного контролю,  
Полтавська державна аграрна академія  
ORCID ID: 0000-0002-9257-0419

О. В. Сіренко,  
к. е. н., доцент кафедри бухгалтерського обліку та економічного контролю,  
Полтавська державна аграрна академія  
ORCID ID: 0000-0003-4875-308X

Л. В. Яловега,  
к. е. н., доцент, доцент кафедри бухгалтерського обліку та економічного контролю,  
Полтавська державна аграрна академія  
ORCID ID: 0000-0003-4875-308X

DOI: 10.32702/2306-6814.2021.10.40

## ОБЛІК ВИТРАТ ТА КАЛЬКУЛЮВАННЯ СОБІВАРТОСТІ ДОПОМІЖНИХ ВИРОБНИЦТВ У СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ

O. Leha,  
PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department  
of Accounting and Economic Control, Poltava State Agrarian Academy

T. Mokiienko,  
PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department  
of Accounting and Economic Control, Poltava State Agrarian Academy

T. Priydak,  
PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department  
of Accounting and Economic Control, Poltava State Agrarian Academy

O. Sirenko,  
PhD in Economics, Associate Professor of the Department of Accounting  
and Economic Control, Poltava State Agrarian Academy

L. Yaloveha,  
PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department  
of Accounting and Economic Control, Poltava State Agrarian Academy

### COST ACCOUNTING AND CALCULATION OF THE COST OF AUXILIARY PRODUCTION IN AGRICULTURE

**У статті висвітлено теоретичні підходи до визначення сутності допоміжних виробництв. Окреслено основні аспекти нормативного регулювання обліку витрат допоміжних виробництв та загальному порядку їх організації обліку. Розглянуто облікове забезпечення витрат допоміжних виробництв з визначенням первинних документів, що заповнюються при їх здійсненні (Обліковий лист тракториста-машиніста, Журнал обліку робіт і витрат, Обліковий лист праці та виконаних робіт, Наряд на відрядну роботу, Відомість дефектів на ремонт машин). Визначено основні аналітичні рахунки, що можуть відкриватися на сільськогосподарських підприємствах для обліку допоміжних виробництв. Приділено увагу методиці калькулювання собівартості продукції, робіт (послуг) за видами допоміжних виробництв та встановлено взаємозв'язок обліку витрат і калькулювання собівартості продукції основного та допоміжного виробництв. Розглянуто деякі аспекти розподілу витрат допоміжних виробництв з врахуванням видів споживачів, яким було надано відповідні послуги, роботи, чи використана продукція.**

**Methods of the costs production accounting and calculating the cost of agricultural products are mostly determined by the peculiarities of branches and productions. Branches of agricultural enterprises are grouped according to the profile of the enterprise. For internal purposes, the branches are subdivided into main, additional (secondary), maintain and service. Product of the main branch makes up the largest part in the gross and marketable output of the enterprise. Its purpose is the production of marketable products. This part of production consumes the largest amount of labor, material, financial and other types of enterprise resources. The main branch of production determines the specialization of the economy.**

**The additional sectors ensure a more complete use of land, means of production and labor in the economy and create production conditions for the development of the main industry. They are an addition to the main technological chain of agricultural production. Additional areas are not directly related to the production of agricultural products. Secondary branches began to develop most dynamically in the context of intensified competition. Since an agricultural enterprise provides jobs for many enterprises in related industries, which ultimately make a profit, in modern conditions it has become profitable to develop subsidiary industries directly at the agricultural enterprise itself.**

**The article highlights theoretical approaches to defining the essence of auxiliary industries. The main aspects of the normative regulation of accounting for the costs of auxiliary industries and the general procedure for their organization of accounting are determined. The accounting support for the costs of auxiliary production with the definition of primary documents to be filled in during their implementation is considered. Attention is paid to the methodology for calculating the cost of products, works (services) by type of auxiliary production, and the connection between cost accounting and calculation of the cost of production of the main and auxiliary production has been established. Some aspects of the cost apportionment of auxiliary production are considered, taking into account the types of consumers who were provided with the corresponding services, works or products used.**

*Ключові слова: допоміжні виробництва, облік, витрати, калькулювання собівартості, П(С)БО 16.  
Key words: ancillary production, accounting, costs, costing.*

## ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

У сучасних умовах передумови бухгалтерського обліку до вимог міжнародних стандартів потребує вирішення ряду питань, що стосуються формуванню витрат на виробництво продукції, обчислення її собівартості та прийняття ефективних управлінських рішень щодо розвитку підприємства.

В аграрному секторі України на особливу увагу заслуговують допоміжні виробництва, що призначені для обслуговування цехів основного виробництва: виконання робіт із ремонту основних засобів, забезпечення інструментом, запасними частинами для ремонту обладнання, різними видами енергії (парою, холодом), тарою, надання транспортних та інших послуг. До допоміжного виробництва відносяться: ремонтні цехи; енергетичні цехи; паросилове господарство; компресорні підрозділи; тарні підрозділи; транспортні підрозділи; інші підрозділи.

На сьогодні специфіці обліку витрат та калькулювання собівартості допоміжних виробництв приділено недостатньо уваги, тому вони потребують додатково розгляду з метою більш якісного застосування.

## АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

Впродовж останніх років у вітчизняній і зарубіжній науці помітно підвищився інтерес досліджень щодо ефективності допоміжних виробництв у аграрних

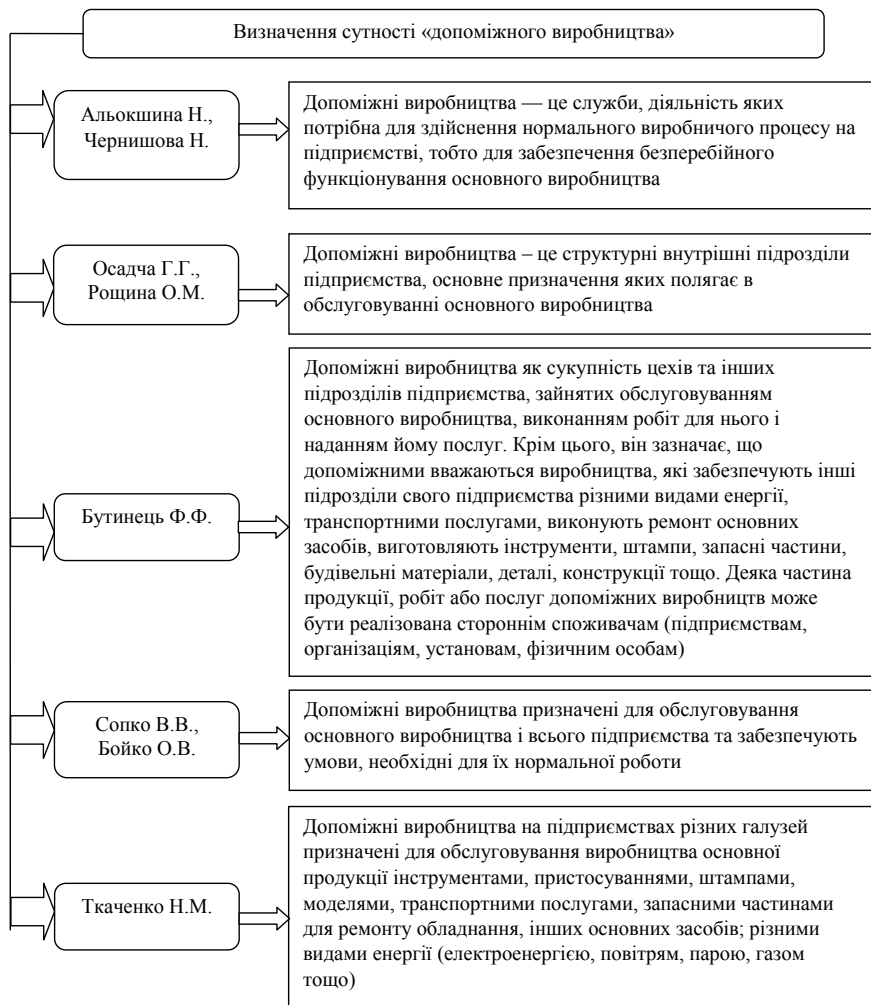
підприємствах України. Питання формування витрат виробництва, обґрунтування економічно доцільних методів їх обліку та методів калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) розглядалися у працях багатьох учених, серед яких: С.Ф. Голов, В.А. Дерій, Н.І. Дорош, Т.Г. Маренич.

Вагомий внесок у розробку теоретичних і практичних положень щодо класифікації витрат для потреб управління здійснили відомі українські науковці: Б.І. Валуєва, О.А. Грішнова, Ю.А. Кузьмінський, Є.В. Мних, В.В. Сопко, Л.К. Сук, Н.М. Ткаченко, М.Г. Чумаченко, В.Г. Швець, В.О. Шевчук.

Наразі наявність суперечливих питань та дискусій щодо обліку витрат виробництва та надання послуг допоміжними виробництвами, зокрема: уточнення економічної сутності дефініції "витрати" у сучасних умовах господарювання; вибір оптимальної методики калькулювання собівартості послуг; оцінка наданих послуг; порядок коригування собівартості продукції гужового транспорту та низка інших, свідчать про високу актуальність й практичну значимість теми дослідження.

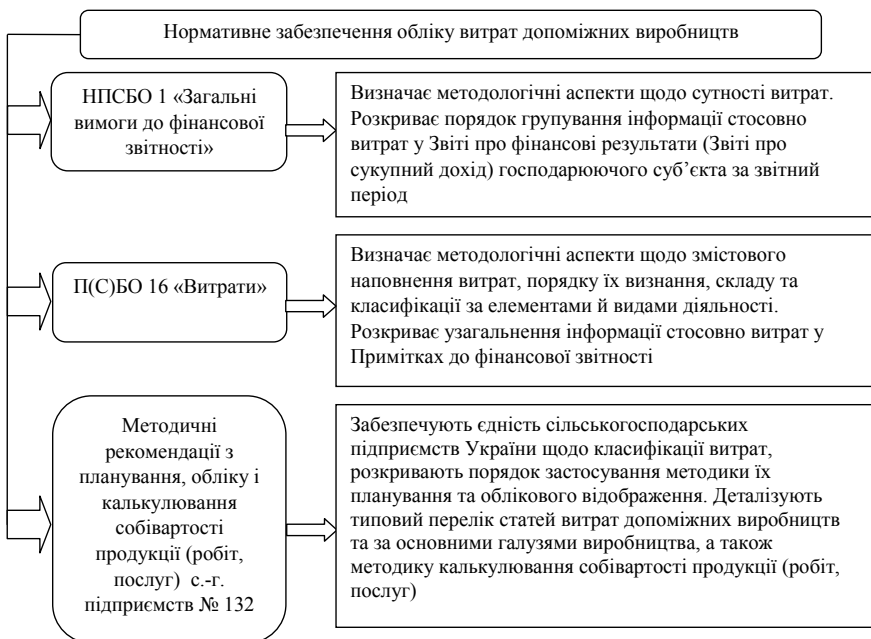
## МЕТА СТАТТІ

Метою статті є висвітлення окремих методичних підходів щодо облікового відображення витрат виробництва та калькулювання собівартості послуг допоміжних виробництв в аграрному секторі.



**Рис. 1. Теоретичні підходи до визначення сутності поняття "допоміжне виробництво"**

Джерело: розроблено автором на основі [1—5].



**Рис. 2. Нормативне регулювання обліку витрат допоміжних виробництв**

Джерело: розроблено автором на основі [6—8].

**ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ**

Методи обліку виробничих витрат і обчислення собівартості сільськогосподарської продукції значною мірою визначаються особливостями галузей і виробництв. Галузі сільськогосподарських підприємств групують залежно від профілю діяльності підприємства. За внутрішньогосподарським призначенням галузі поділяють на основні, додаткові (другорядні), підсобні, або допоміжні та обслуговуючі.

До допоміжних виробництв в основному відносять ремонтні виробництва (ремонтно-механічні, ремонтно-будівельні майстерні), автомобільний транспорт, енергетичні виробництва (електростанції, компресорні цехи, паросилова станції, котельні), водопостачання (водонасосні станції, водонапірні башти, водопроводи), гужовий транспорт (робота коней, волів та іншої живої тягової сили), машинно-тракторний парк, ремонт будівель і споруд, тарне і тароремонтні виробництва (цехи по виготовленню та ремонту бочок, ящиків, коробів, банок жерстяних і іншої тари), виробничі (навчальні) майстерні і ін.

Структура допоміжних виробництв залежать саме від потреб основного виробництва підприємства і першочерговою умовою віднесення окремих виробництв до складу допоміжних є виконання завдань щодо обслуговування основного виробництва.

Питання обліку допоміжних виробництв в першу чергу впливає з визначення їх сутності та витрат, які вони в собі акумулюють. Адже ці витрати є індикатором цінової політики суб'єкта господарювання, що характеризують рівень організації виробництва та його технологічного процесу, а також ефективність господарювання, яка оцінюється через їх порівняння з результатами діяльності підприємства. Тож розглянемо деякі підходи до визначення сутності допоміжних виробництв (рис. 1).

Отже чинними нормативними актами визначено змістове наповнення дефініції "витрати", що полягає у зменшенні економічних вигод у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, які призводять до зменшення власного капіталу (за винятком зменшення капіталу

Таблиця 1. Облікове забезпечення статей витрат допоміжних виробництв

Стаття витрат		
Зміст статті витрат	Кореспонденція рахунків	
	Дт	Кт
<b>Первинні документи</b>		
<b>1. Витрати на оплату праці</b>		
Сума нарахованої основної й додаткової оплати праці працівникам, які безпосередньо зайняті у обслуговуванні допоміжних виробництв	234	661
Обліковий лист тракториста-машиніста; Подорожній лист трактора; Обліковий лист праці та виконаних робіт; Наряд на відрядну роботу; Відомість дефектів на ремонт машин та інші		
<b>2. Відрахування на соціальні заходи</b>		
Суми єдиного соціального внеску, що нараховуються на заробітну плату працівників, які зайняті у обслуговуванні допоміжних виробництв	234	651
Розрахунок бухгалтерії		
<b>3. Паливно-мастильні матеріали</b>		
Вартість ПММ, витраченого для потреб допоміжних виробництв	234	203
Лімітно-забірні картки на отримання матеріальних цінностей; Накладні внутрішньогосподарського призначення; Подорожні листи вантажних автомобілів, Облікові листи трактористів-машиністів та інші.		
<b>4. Роботи та послуги</b>		
Вартість послуг автомобільного, тракторного та гужового транспорту для потреб допоміжних виробництв:		
- власного;	234	234
- залученого	234	631
	641	631
<i>Для допоміжних виробництв:</i> Подорожні листи вантажних автомобілів, Облікові листи трактористів-машиністів, Облікові листи праці та виконаних робіт.		
<i>Для підрядних організацій:</i> Акт приймання-передачі виконаних робіт та наданих послуг, Рахунок-фактура та інші		
<b>5. Витрати на ремонт необоротних активів</b>		
Вартість поточних ремонтів основних засобів та інших необоротних активів, що обслуговують допоміжні виробництва:		
- виконаних господарським способом;	234	234
- виконаних підрядним способом	234	631
	641	631
<i>Для господарського способу:</i> Відомості дефектів на ремонт машини.		
<i>Для підрядного способу:</i> Акти приймання-передачі виконаних робіт та наданих послуг, Рахунки-фактури та інші		
<b>6. Інші витрати на утримання основних засобів</b>		
Суми нарахованої амортизації основних засобів і необоротних активів, що обслуговують допоміжні виробництва	234	13
Розрахунок нарахування амортизації основних засобів та інших необоротних активів, Відомість нарахування амортизації основних засобів та інших необоротних активів, які надійшли або вибули та інші		
<b>7. Інші витрати</b>		
Відображаються витрати, що пов'язані з утриманням допоміжних виробництв і не включені до жодної з вищенаведених статей, зокрема:		
- вартість спецодягу, що виданий працівникам, які обслуговують допоміжні виробництва;	234	22
- платежі за страхування майна, а також індивідуальне страхування працівників, які обслуговують допоміжні виробництва та інші	234	654, 655
Акти на списання виробничого та господарського інвентарю, Акти на списання матеріалів; Договори страхування та інші.		
<b>8. Загальновиробничі витрати</b>		
Розподіл накладних витрат між об'єктами обліку пропорційно сумі прямої оплати праці	234	91
Розрахунок бухгалтерії		

Джерело: [9].

за рахунок його вилучення або розподілення власниками).

Водночас порядок визнання витрат полягає у: відображенні витрат в обліку одночасно зі зменшенням активів або збільшенням зобов'язань; визнанні витрат певного періоду одночасно з визнанням доходів, для отримання яких вони здійснені; відображенні витрат у звітному періоді, у разі неможливості їх пов'язання з доходами певного періоду; системному розподілі вартості активу, якщо він забезпечує одержання економічних вигод впродовж кількох звітних періодів.

Система облікового відображення робіт (послуг) допоміжних виробництв, потребує уваги як теоретиків, так і практиків, а відтак й знань нормативного забезпечення цього питання. Означимо основні нормативно-правові акти України, що регулюють облік витрат та надання послуг допоміжних виробництв (рис. 2).

При організації обліку допоміжного виробництва варто дотримуватись певного порядку.

#### 1. Встановити:

- перелік допоміжного, підсобного та інших видів виробництв, за якими ведуть роздільний облік витрат;
- перелік статей обліку витрат і склад витрат, що включаються до кожної статті за кожним виробництвом;
- способи включення витрат допоміжного виробництва у витрати основного виробництва підприємства.

#### 2. Обрати об'єкти калькулювання і методи обліку витрат на виробництво та калькулювання собівартості продукції в кожному із цехів. Водночас пам'ятайте: в різних виробництвах можуть застосовуватися різні методи.

#### 3. Щомісячно визначати собівартість продукції, робіт і послуг допоміжних виробництв. Для цього необхідно знати обсяг виробленої продукції (виконаних

**Таблиця 2. Первинні документи, що оформляються при здійсненні обліку допоміжних виробництв**

Назва	Основне призначення
Обліковий лист тракториста-машиніста	для обліку робіт, виконаних тракторами та іншими самохідними машинами
Журнал обліку робіт і витрат	відображає інформацію про культуру, вид роботи, дата та номери документів, обсяг виконаних робіт фактичний та в умовних еталонних гектарах, сума нарахованої оплати праці трактористам-машиністам та іншим працівникам, затрати праці в людино-годинах, витрати пального тощо
Обліковий лист праці та виконаних робіт	для отримання даних для нарахування заробітної плати працівникам, зайняти у допоміжному виробництві й обліку виробничих витрат
Наряд на відрядну роботу	для виконання поточного ремонту у ремонтній майстерні
Відомість дефектів на ремонт машин	для визначення ступеня зносу окремих деталей, потребу в запасних частинах для заміни, можливість реставрації тих, які неповністю зношені та піддаються цьому за наявної технології, обсяг робіт і затрати праці на їх проведення, складність ремонту (поточний чи капітальний), вартості ремонтів машин та обладнання

Джерело: розроблено авторами на основі [10].

робіт, наданих послуг) у кількісному вимірі загалом і за напрямками, а також загальні вартісні витрати на їх випуск.

Витрати виробничої діяльності сільськогосподарських підприємств України є неоднорідними ні за своєю сутністю, ні за складом, тому для їх облікового відображення важливим є вибір науково-обґрунтованої класифікації. Наразі у більшості аграрних підприємств, відповідно до Методичних рекомендацій № 132, витрати, що виникають у процесі утримання допоміжних виробництв обліковують у розрізі їх видів за статтями витрат, які господарюючі суб'єкти визначають самостійно. Типовий перелік статей витрат допоміжних виробництв, їх документування та облікове відображення наведено у таблиці 1.

Для забезпечення обліку допоміжних виробництв необхідно приділяти увагу організації документування. Серед первинних документів, що формують інформацію про допоміжні виробництва, існуючі на підприємстві, слід віднести (табл. 2).

На кожен вид допоміжного виробництва на рахунку 23 "Виробництво", субрахунку 234 "Допоміжні виробництва", відкривають окремий аналітичний рахунок у розрізі їх різновидів, де за дебетом накопичують прямі витрати на утримання допоміжних виробництв за статтями (накладні витрати обліковують на рахунку 91), а за кредитом відображають вартість виконаних робіт, наданих послуг як для основного виробництва, так і стороннім споживачам в оцінці за фактичною собівартістю.

У разі якщо один вид допоміжного виробництва надає послуги для іншого або споживає їх самостійно, то такі послуги оцінюються за плановою собівартістю і не коригуються.

Аналітичні рахунки допоміжного виробництва закриваються у такій послідовності: газо-, тепло-, електро-, водопостачання, ре-

монтна майстерня, холодильні установки, вантажний автотранспорт, гужовий транспорт (рис. 3).

Методика калькулювання собівартості виконаних робіт та наданих послуг допоміжними виробництвами регламентовано Методичними рекомендаціями з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємства № 132 від 18.05.2001 р., що наведена у таблиці 3.

Варто зазначити, що організація обліку витрат визначається насамперед технологічними й організаційними особливостями виробництва і має відображати процес формування витрат в його конкретних умовах.

Водночас накопичення витрат має забезпечити не тільки обчислення собівартості продукції, а й сприяти найефективнішому управлінню виробництвом.

Питання обліку витрат та здійснення калькулювання продукції тісно взаємопов'язані між собою (рис. 4).

Калькулювання собівартості послуг допоміжних виробництв України здійснюється щомісяця за винятком ремонтних майстерень (калькулювання фактичної собівартості ремонтів здійснюється після їх завершення) та гужового транспорту (калькулювання продукції та виконаних робіт здійснюється в кінці року після отримання всього приплоду, а впродовж року продукція і послуги оцінюються за плановою собівартістю).

Коригування планової собівартості продукції (робіт, послуг) гужового транспорту здійснюється в кінці року, після визначення фактичної собівартості за допомогою



**Рис. 3. Аналітичні рахунки для обліку допоміжних виробництв**

Джерело: розроблено авторами на основі [8].

**Таблиця 3. Методика калькулювання собівартості робіт (послуг) за видами допоміжних виробництв**

Об'єкти обліку витрат / одиниця калькулювання	Методика калькулювання
Електропостачання / 10 кВт/год	$C/б\ 10\ кВт/год$ = (витрати на утримання електрогосподарства + вартість придбаної електроенергії) : к-ть спожитої електроенергії
Теплопостачання / 10 Гкал	$C/б\ 10\ Гкал$ = (витрати на утримання теплостанції + вартість придбаної теплоенергії) : к-ть спожитої теплоенергії
Водопостачання / 1 м <sup>3</sup>	$C/б\ 1\ м^3$ = (витрати на утримання водопостачання + вартість придбаної води) : к-ть спожитої води
Газопостачання / 1 м <sup>3</sup> газу та 1 кг скрапленого газу (балонного)	$C/б\ 1\ м^3$ = (витрати на утримання газопостачання + вартість придбаного газу) : к-ть спожитого газу. $C/б\ 1\ кг$ = (витрати на утримання газопостачання + вартість придбаного газу) : к-ть спожитого газу
Автомобільний транспорт / 10 т/км, 1 машино-день, 1 машино-година	$C/б\ 1\ машино-дня$ = витрати на утримання вантажного автотранспорту : к-ть машино-днів, відпрацьованих на всіх видах робіт. $C/б\ 10\ т/км$ = (витрати на утримання вантажного автотранспорту – собівартість машино-днів) : к-ть тонно-кілометрів. $C/б\ 1\ машино-години$ визначається для перевезення людей вантажним автотранспортом
Ремонтна майстерня / 1 замовлення (ремонт), або 1 штука (деталь)	$C/б\ 1\ замовлення$ = прямі витрати на ремонт об'єкта + частина розподілених накладних витрат. Накладні витрати ремонтно-механічної майстерні розподіляються між окремими замовленнями пропорційно до нарахованої прямої оплати праці. $C/б\ 1\ штуки$ = витрати на утримання реммайстерні / к-ть виробів (деталей)
Жива тяглова сила (гужовий транспорт) / 1 голова приплоду, 1 голова приплоду, 1 коне-день (робочий день тварини)	$C/б\ 1\ голови\ приплоду$ = 60 кормо-днів утримання дорослої тварини. $C/б\ 1\ кормо-дня$ = загальні витрати на утримання робочих коней : кількість кормо-днів (к-ть днів утримання x к-ть дорослого). $C/б\ 1\ коне-дня$ = (загальні витрати на утримання робочих коней – собівартість приплоду – побічна продукція) : кількість робочих днів коней
Холодильні установки / 1 центнеродень	$C/б\ 1\ центнеродня$ = витрати на утримання холодильних камер : к-ть центнероднів <i>Центнеродень</i> – це к-ть ц кожного виду продукції x к-ть днів перебування цієї продукції у холодильних камерах

Джерело: [11].

методу "червоного сторно" (у разі перевищення планової собівартості над фактичною) або методу "допроводок" (у разі перевищення фактичної собівартості над плановою).

Розподіл витрат допоміжних виробництв між основними підрозділами здебільшого здійснюється пропорційно обсягу наданих ними послуг.

Сьогодні єдиної методики розподілу таких витрат немає, а застосування різних методик призводить до отримання різних рівнів собівартості випущеної продукції, тому некоректне застосування окремих методик може призвести до прийняття помилкових рішень [13].

Для розподілу витрат допоміжних виробництв найчастіше використовують метод прямого розподілу, сутність якого полягає в розподілі витрат кожного допоміжного цеху лише на основних отримувачів послуг таких підрозділів і не враховується надання взаємних послуг між допоміжними виробництвами (табл. 4).

Вказані витрати згідно з Відомостями розподілу (табл. 4) на рахунках бухгалтерського обліку будуть відображені наступними проводками:

Дт231 Кт 234 на суму 425500 грн;  
Дт92 Кт 234 на суму 148600 грн;  
Дт92 Кт 234 на суму 20050 грн.

Виконані роботи і надані послуги допоміжних виробництв списуються на галузі суб'єкта господарювання для яких вони виконувались (дебет рахунків 231 "Рослинництво", 232 "Тваринництво", 233 "Підсобні (промислові) виробництва", 15 "Капітальні інвестиції", 92 "Адміністративні витрати" і т. д.). Якщо роботи і

послуги виконувались на замовлення сторонніх споживачів їх собівартість відносять на дебет рахунку 903 "Собівартість реалізації послуг". Не закінчені роботи і послуги допоміжних виробництв, зокрема незавершені ремонти ремонтної майстерні, у фактичній сумі витрат залишаються як сальдо на 1 число наступного місяця.

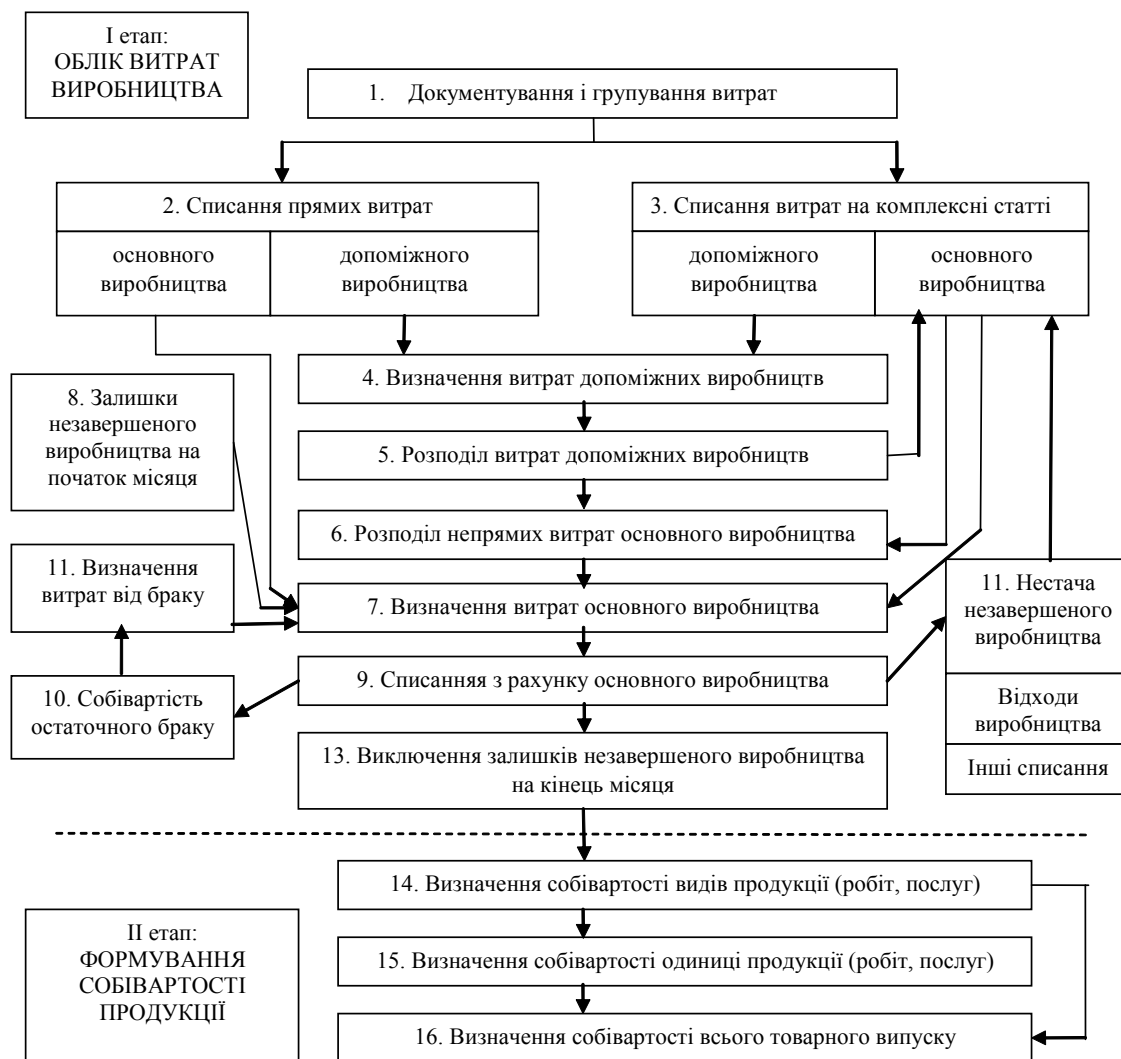
## ВИСНОВКИ

Узагальнюючи вищевикладене, зауважимо, що наразі проблематика формування системи обліку й контролю функціонування допоміжних виробництв задля розробки ефективних стратегічних управлінських рішень та досягнення позитивних кінцевих результатів діяльності суб'єкта господарювання є досить актуальною. За результатами проведених досліджень встановлено:

Допоміжні виробництва відіграють значну роль у функціонуванні суб'єктів господарювання аграрної сфери України.

Документування витрат та наданих послуг є складним та багатограним процесом, що обумовлено безперервним здійсненням господарського механізму, який потребує повної, достовірної, своєчасної й об'єктивної інформації стосовно фіксації господарських операцій, які визначають ефективність роботи сільськогосподарського підприємства.

Оцінка виконаних робіт (наданих послуг) допоміжними виробництвами, з огляду на облікову політику підприємства, передбачає застосування норм П(С)БО 16 "Витрати", тобто за виробничою собівартістю.



**Рис. 4. Взаємозв'язок обліку витрат і калькулювання собівартості продукції**

Джерело: розроблено автором на основі [12].

Дослідження доводять наявність суттєвого взаємозв'язку між обліком витрат допоміжних виробництва та калькулюванням собівартості відповідних робіт та послуг. Окреслені теоретичні та практичні аспекти обліку витрат та калькулювання собівартості допоміжних виробництв у сільському господарстві свідчать про важливість з точки зору ефективного управління підприємством.

**Таблиця 4. Відомість розподілу витрат допоміжних виробництв за споживачами**

Рахунки	Цех	Шифр замовлення	Собівартість продукції, робіт і послуг за видами допоміжних виробництв, грн							Відхилення (+/-)
			Газо-постачання		Водопостачання		...	Разом		
			план	факт	план	факт		план	факт	
231 «Основне виробництво»	4	16	19250	19200	67500	67800	...	426900	425500	-1400
91 «Загально-виробничі витрати»	2	7	8980	8820	12800	12950	...	148550	148600	+50
92 «Адміністративні витрати»	-	8	-	-	13100	12750	...	20200	20050	-150
Разом	-	-	28230	28020	93400	93500		595650	594150	-1500

Джерело: [14].

## Література:

1. Альошкіна Н., Чернишова Н. Облік витрат допоміжних виробництв. Податки та облік. 2019. № 49. URL: <https://i.factor.ua/ukr/journals/nibu/2019/june/issue-49/article-45004.html> (дата звернення: 14.03.2021).
2. Осадча Г.Г., Рощина О.М. Допоміжні виробництва та альтернативні методи розподілу їх витрат. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. 2016. Вип. 21. С. 157—160.
3. Бутинець Ф.Ф. Теорія бухгалтерського обліку: підруч. для вузів. Житомир: ЖІТІ, 2003. 443 с.
4. Сопко В.В., Бойко О.В. Бухгалтерський фінансовий та внутрішньогосподарський облік в галузях системи переробної промисловості АПК (на основі національних стандартів): за ред. проф., д-ра екон. наук В.В.Сопка та О.В.Бойка. Київ: "Фенікс". 2001. 468 с.
5. Ткаченко Н.М. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність: Підручник; 6-те вид. допов. і перероб. Київ: Алерта, 2013. 982 с.
6. Національне положення стандарт бухгалтерського обліку "Загальні вимоги до фінансової звітності" № 73 від 07 лютого 2013 р. URL: <http://www.minagro.kiev.ua> (дата звернення 13.03.2021).
7. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 "Витрати": Наказ Міністерства фінансів України № 318 від 31 грудня 1999 р. URL: <http://www.rada.gov.ua> (дата звернення 14.03.2021).
8. Методичні рекомендації з планування, калькулювання та обліку собівартості (робіт та послуг) сільськогосподарських підприємств: Наказ Міністерства аграрної політики України № 132 від 18 травня 2001 р. URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua> (дата звернення 14.03.2021).
9. Яловега Л.В., Лега О.В., Прийдак Т.Б. Вспомогательные производства сельскохозяйственных предприятий Украины: учет затрат и калькулирование услуг. Сельское хозяйство — проблемы и перспективы. Экономика (Вопросы аграрной экономики): Сборник научных трудов. Под редакцией члена-корреспондента НАН Республики Беларусь В. К. Пестиса. 2020. Том 50. Гродно: ГГАУ. С. 312—320.
10. Плаксієнко В.Я., Єрмолаєва М.В., Грибовська Ю.М., Лега О.В., Романченко Ю.О., Мокієнко Т.В., Прийдак Т.Б., Яловега Л.В., Черненко К.В. Первинний облік у сільськогосподарських підприємствах: навч. посіб. для здобувачів вищої освіти закладів вищої освіти; за ред. В.Я. Плаксієнка. Київ: "Центр учбової літератури", 2020. 440 с.
11. Плаксієнко В.Я., Яловега Л.В., Лега О.В., Прийдак Т.Б., Мокієнко Т.В., Канцедал Н.А. Управлінський облік: навч. посібник [для студ. вищих навч. закл.]; за ред. В.Я. Плаксієнка. Полтава: ПП "Астра", 2018. 250 с.
12. Демченко В.С., Денисюк І.М. Облік витрат і калькулювання собівартості продукції. Матеріали конференції Державного університету "Житомирська політехніка". 2019. URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/01/346.pdf> (дата звернення: 14.03.2021).
13. Лень В.С. Методи розподілу непрямих виробничих витрат та їх вплив на собівартість продукції. Вісник Чернігівського державного технічного університету. 2012. № 3 (60). С. 298—306.
14. Вороная Н., Чернишова Н. Облік витрат допоміжних виробництв. Податки та бухгалтерський облік. 2016. № 32. URL: <https://i.factor.ua/ukr/journals/nibu/2016/april/issue-32/article-17165.html> (дата звернення: 14.03.2021).

## References:

1. Al'okshyna, N. and Chernyshova, N. (2019), "Accounting for the costs of ancillary production", Podatky ta oblik, vol. 49, available at: <https://i.factor.ua/ukr/journals/nibu/2019/june/issue-49/article-45004.html> (Accessed 10 May 2021).
  2. Osadcha, H.H. and Roschyna, O.M. (2016), "Ancillary production and alternative methods of distribution of their costs", Naukovyj visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu, vol. 21, pp. 157—160.
  3. Butynets', F.F. (2003), Teoriia bukhhalters'koho obliku [Theory of accounting], ZhITI, Zhytomyr, Ukraine.
  4. Sopko, V.V. and Bojko, O.V. (2001), Bukhhalters'kyj finansovyj ta vnutrishn'ohospodars'kyj oblik v haluziakh systemy pererobnoi promyslovosti APK (na osnovi natsional'nykh standartiv) [Financial and internal accounting in the branches of the agro-industrial processing system (based on national standards)], Feniks, Kyiv, Ukraine.
  5. Tkachenko, N.M. (2013), Bukhhalters'kyj finansovyj oblik, opodatкування i zvitnist' [Financial accounting, taxation and reporting], Alerta, Kyiv, Ukraine.
  6. Ministry of Finance of Ukraine (2013), "General requirements for financial reporting", available at: <http://www.minagro.kiev.ua> (Accessed 10 May 2021).
  7. Ministry of Finance of Ukraine (1999), "Costs", available at: <http://www.rada.gov.ua> (Accessed 10 May 2021).
  8. Ministry of Agrarian Policy of Ukraine (2001), "Methodical recommendations on planning, calculation and accounting of cost (works and services) of agricultural enterprises", available at: <http://www.zakon.rada.gov.ua> (Accessed 10 May 2021).
  9. Yaloveha, L.V. Leha, O.V. and Pryjdaк, T.B. (2020), "Auxiliary production of agricultural enterprises in Ukraine: cost accounting and calculation of services. Agriculture - problems and prospects", Ekonomyka (Voprosy ahrarnej ekonomyky): Sbornyk nauchnykh trudov HHAU, vol. 50, pp. 312—320.
  10. Plaksiienko, V.Ya. Yermolaieva, M.V. Hrybovs'ka, Yu.M. Leha, O.V. Romanchenko, Yu.O. Mokiienko, T.V. Pryjdaк, T.B. Yaloveha, L.V. and Chernenko K.V. (2020), Pervynnyj oblik u sil's'kohospodars'kykh pidpriemstvakh: navch. posib. dlia zdobuvachiv vyschoi osvity zakladiv vyschoi osvity [Primary accounting in agricultural enterprises], Tsentr uchbovoi literatury, Kyiv, Ukraine.
  11. Plaksiienko, V.Ya. Yaloveha, L.V. Leha, O.V. Pryjdaк, T.B. Mokiienko, T.V. and Kantsedal, N.A. (2018), Upravlins'kyj oblik [Management accounting], PP "Astraia", Poltava, Ukraine.
  12. Demchenko, V.S. and Denysiuk, I.M. (2019), "Cost accounting and product costing", available at: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/01/346.pdf> (Accessed 10 May 2021).
  13. Len', V.S. (2012), "Methods of distribution of indirect production costs and their impact on production costs", Visnyk Chernihivs'koho derzhavnoho tekhnichnoho universytetu, vol. 3 (60), pp. 298—306.
  14. Voronaia, N. and Chernyshova, N. (2016), "Accounting for the costs of ancillary production", Podatky ta bukhhalters'kyj oblik, vol. 32, available at: <https://i.factor.ua/ukr/journals/nibu/2016/april/issue-32/article-17165.html> (Accessed 10 May 2021).
- Стаття надійшла до редакції 14.05.2021 р.*